

ODPOVĚĚ ŘECKÝM POUTNÍKŮM

Původ materiálu

Jan Keřkovský

Ž 27,1 – *David?v. Hospodin je sv?tlo mé a moje spása, koho bych se bál? Hospodin je záštita mého života, z koho bych m?l strach?*

Liturgické ?tení-J 12,20-26

KLÍ?OVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI

- Bezprost?edním kontextem tohoto oddílu je scéna Ježíšova vjezdu na oslátku, kdy jej vítají veliké zástupy lidí, kte?í p?išli na svátky (Velikonoce) do Jeruzaléma (viz J 12,12-18). V této souvislosti **e?tí poutníci** nejsou ni?ím udivujícím. Nejsou to ?ecky mluvící Židé, nýbrž rození ?ekové; jsou to pohané, kte?í se jako polovi?ní proselyt?e p?ipojili k židovství. Protože však nebyli ob?ezáni, nebyli povinni zachovávat Zákon v celé jeho ší?i. Tato skupina polovi?ních proselyt?e p?edstavovala v prvotní církvi tak?ka most k pohan?m. Byli prvními, které po Velikonocích oslovovali k?es?anští misioná?i. Snad proto je evangelista nenechává navázat kontakt p?ímo s Ježíšem, nýbrž prost?ednictvím dvou u?edník? Filipa a Ond?eje, kte?í oba jsou nositelé ?eckých jmen (tak Felix Porsch: „Evangelium sv. Jana“, Kostelní Vyd?í 1998). Jan tady asi zachycuje praxi rané církve, podle níž pohan, který se cht?l p?ipojit ke k?es?anství, musel být doporu?en aspo? dv?ma ?leny církve.

- P?išla hodina, aby byl oslaven syn ?lov?ka– Zdá se, že (podobn?, jako p?i setkání s Nikodémem, viz J 3,1nn) se Ježíš v?bec nezabývá zám?rem u?edník?, kte?í jej cht?jí seznámit s poutníky, ale za?íná hovo?it o „své hodin?“. Tím je ur?eno motto, které ovládá následující ?e?. Vše, co Ježíš v následujících v?tách ?íká, je up?esn?ním a výkladem toho, co **tato hodina** obsahuje. K jejímu obsahu pat?í vedle oslavení Ježíše, syna ?lov?ka, p?edevším jeho smrt, ve které se podle janovského pojetí oslavení uskute??uje. K této smrti se také vztahují následující slova o **pšení?ném zrnu**, které p?ináší plody, když odum?e. V kontextu je to zásadní výpov?? o Ježíšov? postoj; mohli bychom zde mluvit o ústav? celého jeho života. Necht?l sobecky uchovat sám sebe, nýbrž byl p?ipraven ob?tovat sv?j život.

- Následující výrok *Kdo miluje sv?j život, ztratí jej, má své paralely u synoptik? (srv. Mk 8,35par) a navazuje na podstatu obrazu a dále ji rozvíjí. Jde o to, za jakých podmínek m?že ?lov?k získat pravý život. Odpov?? zní nesmysln?: Práv? ten, kdo „miluje sv?j život“, to znamená, kdo si ho chce uchovat za každých okolností a neumí se od sebe oprostít, jej ztratí. Vlastní, napln?ný život nenalezne. Kdo naproti tomu „sv?j život v tomto sv?t?“, kde je neustále ohrožen smrtí, „nenávidí“, to znamená, že ho nepovažuje za nejzazší hodnotu, kterou by m?l st?j co st?j uchovávat, ten ho získá. Vzdání se života je podle t?chto slov skute?n? cenou života. Takový život je žit ze sebedarování a schopnosti vzdát se sebe. To byl zákon Ježíšova života a každý, kdo se s ním vydá na životní cestu služby, znamenající ob?tování života, bude mít podíl na jeho úd?lu ve smrti i v život?. Jen takto chápané a prožívané následování spojuje s Ježíšem natolik, že i ten, kdo ho následuje, bude tam, kde je Ježíš. Odpov?d?l tím Ježíš na p?íchod „?ek?“ – P?i povrchním pohledu na v?c tomu nic nenasv?d?uje. – P?ece však ve skute?nosti Ježíš ?ek?m vzkazuje, že po*

jeho **oslavení**(vyvýšení na kříž i na pravici Boží), se otevře cesta do společenství s ním (kde jsem já, bude i můj služebník) pro všechny, kdo ho následují, ochotni nést i krajní riziko.

- Nyní je má duše sevřena úzkostí – Tato slova velmi silně připomínají události Ježíšova zápasu v Getsemane (Mk 14,33-36par), které Jan samostatně nezpracovává. Přesto se dá právem mluvit o „janovské hodině na Olivové hoře“(F. Porsch). Ovšem, v Janově evangeliu Ježíš nebojuje se smrtelnou úzkostí a také neprosí Otce, aby od něj odňal kalich utrpení. Proto nelze úzkost psychologizovat jako strach ze smrti, nýbrž jako vnímání závažnějšího utrpení, kterému jde Ježíš vstříc s plným vedomím, svobodně a beze strachu.

- **hlas z nebe** potvrzuje tento Ježíšův postoj. Hodina utrpení je zároveň hodinou oslavení. Bůh bere jako svou oslavu nejen mocné skutky a znamení, ve kterých se zjevila Ježíšova a tím i Otcova sláva, ale celé pozemské Ježíšovo dílo, včetně jeho **vyvýšení na kříž**.

- Ještě oslavím – předznamenává zmrtvýchvstání a přisobení vzkříšeného Krista v jeho církvi

- **nechápanost zástupu** - způsob, jakým zástup reagoval, je charakteristický pro hlubokou „bezbožnost“, která je i v řadách zbožného lidu. Zástup to, co slyšel, vysvětlovat „přirozeným způsobem“(zahřmlo). Někteří ze zástupu vzhledli nad přirodu, do říše andělů. Jen na samého Boha nikdo nepomyslel, s jeho zásahem a řečí nepořítali. Ale přitom tvrdili, že jsou věrní Písmu (v. 34) a vědí tedy, jak to s Bohem je.

- **hodina soudu nad světem**- je tu použit obrazný mytologický jazyk, který je nám dnes těžko srozumitelný. Předkládá totiž (apokalyptický) obraz světa, jež byl mezi Židy v době Ježíšova rozšířený. Podle této představy se moc zla – zosobněná satanem – pokouší získat vládu nad světem, popř. už ji nad částí světa vykonává. Evangelista Jan se tedy vrací k této představě, aby vyjádřil převratnou novost Ježíšova přisobení i jeho „kosmické“ rozměry (srv. podobný obraz u Lk 10,18 a Zj 12,9n). V podstatě chce říci, že ukřižovaný a vzkříšený Kristus znamená svou osobou i svým životem, do kterého patří také kříž a zmrtvýchvstání, konec starého světa, propadlého smrti, a zátek Božího světa, kde panuje život. V něm dochází k obratu, který zasazuje „tomuto světu“ definitivní smrtící úder. Rozhodující je, že se tento soud a tato změna vlády odehrává už „nyní“, v hodině Ježíšovy smrti a oslavení.

- **vyvýšení jako podmínka záchrany**- Janovo evangelium vidí zvýšení na kříži jako obraz pro zvýšení Ježíše do jeho vládnutí postavení. Jako Vyzvýšený a Oslavený přitáhne Ježíš lidi z temnoty světa a vlády smrti k Bohu, do života. Chceme-li tedy pochopit tento Janův názor na „vyvýšení“, je důležité, abychom se tuto dvojnásobnost nesnažili odstranit. Oba významy: zvýšení na kříži a do panovnického postavení, patří jako jeden proces oslavení nerozlučně k sobě. Ve smrti je Ježíš v tomto dvojnásobném smyslu „vyvýšen“ a „oslaven“.

ÚSKALÍ TEXTU

- úskalím je už samotná volba tohoto textu. Obecně patří k oddílům nesnadným pro výklad, natož pro výklad dětem. Nesnažte se vykládat oddíl podrobně, spíše zohledněte fakt, že se jedná o velikonoční úlohu. K tomu se dobře hodí motiv pohřbeného zrna (viz Pracovní listy). Zvláště při vyprávění této úlohy bude dobré přidržet se metodických pokynů pro Pracovní listy.

- zapomeňte pro tentokrát na Teofila a nenavazujte na předchozí „lukášovské“ úlohy. V celém 4. evangeliu jde o **zjevování a nalézání** Mesiáše v Ježíši (J 1,29; 1,40-50, 2,11; rozhovor s Nikodémem J 3,1-21; všechny tzv. zjevovatelské výroky „Já jsem“.) Toto zjevování se děje

dialogicky, polemicky, často až konfliktní. Jan je mnohem víc polemický a vyhraněnější proti oficiálnímu židovství než synoptici. Tento oddíl také „zjevuje“, jak je tomu s Mesiášem: je to ten, který oslaví Boha svou smrtí, který je jako pšeniné zrnko, jež vydá mnohý užitek tím, že samo zemře... Možná je zajímavé, že p*ř*i všech variacích na metaforu zrna (rozséva*č*, ho*ř*ice atd...) se celý NZ krom*ě* tohoto místa vyhýbá obrazu zrna, které musí um*ř*ít, aby vydalo užitek. Dost možná se mu vyhýbá, protože to moc p*ř*ipomíná ecká mystéria. (J. Mrázek).

- není tady prostor pro žádné romantické povídání, žádný výpravný, dramatický d*ě*j jako v pašijních oddílech. Drama se tu odehrává v Ježíšově sebezjevení: odpov*ě*dí t*ě*m, kdo jej hledají (jako Mesiáše) je, že Mesiáš musí zem*ř*ít, aby to p*ř*ineslo užitek mnohým (Žid*ům* i eck*ým*). Vlastní odpov*ě*ď spo*č*ívá v tom, že Ježíš usm*ř*uje o ekávání, s jakým za ním lidé p*ř*icházejí, a zve je ne k „p*ř*ihlížení“, ale k rozhodnutí pro víru.

POMĚCKY:

- hrst zrní, kv*ě*tiná*č* s naklí*č*eným, rašícím obilím, n*ě*kolik klas*ek* obilí, krají*č*ek chleba

M*o*žete pak názorn*ě* p*ř*edvést, jakým „procesem“ musí zrnko projít, než se stane chlebem, z n*ě*hož mají lidé obživu. Pomocí vám m*o*že být i píse*ň* EZD 662. Na ní se dá, zvlá*š*ť pro mladší d*ě*ti, ilustrovat velikono*č*ní p*ř*íb*ě*h s p*ř*ihlédnutím k probíranému janovskému oddílu.

MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU

a) pro mladší školní věk:

Víte, co se musí stát s obilným zrnem, než si můžeme ukrojit krajíc čerstvého chleba?

Napadlo vás někdy, že to zrnko musí vlastně nejdřív zemřít, aby z něj vyrostla úroda?

b) pro střední a starší školní věk:

Stáli jste někdy moc o setkání s někým pro vás důležitým, populárním, známým (zpěvákem, sportovcem, hercem, holčkou nebo klukem...)? Odvážili jste se jít za ním sami, nebo jste požádali někoho, o kom jste věděli, že má k němu blíž, aby vás seznámil, představil, nebo vám jej aspoň zblízka ukázal?

OSNOVY VYPRÁVĚNÍ

a) pro mladší školní věk:

Pro tuto skupinu dětí omezte vyprávění na verše 23-26. Jde o to zprostředkovat jim velikonoční událost (a nezatěžovat je janovskými souvislostmi, vytrženými z kontextu), k čemuž ilustrace s obilným zrnem docela postačuje.

I. Motivace

II. Ježíš vysvětluje učedníkům své poslání na příkladu obilného zrna

III. Být oslaven a vyvýšen znamená sloužit a položit svůj život za mnohé

IV. Smrtí to nekončí, to je ta Boží oslava, ke které jsou zváni všichni, kdo Ježíše následují

b) pro střední a starší školní věk

Využijete-li nabízenou motivaci, můžete navázat tím, že lidé stáli o setkání s Ježíšem (bud' že ho považovali za důležitého nebo na něj byli pouze zvědaví, protože se o něm hodně mluvilo...) a kontaktovali Filipa (učedníka řeckého jména a zřejmě také původu), aby je k Ježíši přivedl. Vyprávění můžete pojednat dialogickou formou. (Poutníci mluví s Filipem; Filip mluví s Ondřejem; Filip s Ondřejem mluví s Ježíšem; Ježíš mluví se svými učedníky, zástup mluví s Ježíšem, Ježíš mluví k zástupu... až to skoro připomíná hru).

I. Motivace

II. Lidé hledají Ježíše a osloví jeho učedníka

III. Filip jde za Ondřejem a společně jdou oslovit Ježíše

IV. Ježíš odpovídá svým učedníkům; na „minipodobenství“ s obilným zrnem odhaluje svůj úkol a poslání

V. Oslavení Syna člověka neznamena popularitu, ale ztrátu života k užitku mnohých

VI. Bůh se přiznává k tomu, co Ježíš říká a dělá

VII. Zástup reaguje nechápavě

VIII. Ježíš odpovídá výzvou k rozhodnutí ve víře

VYPRÁVĚNÍ

Nějací lidé hledají Ježíše

To tenkrát do města proudily davy lidí, ale ne proto, že by tam snad obchodníci něco rozdávali zadarmo, z jiného důvodu to bylo: To město se jmenuje Jeruzalém a byly zrovna svátky, na které se lidé hrnuli do chrámu z blízka i z daleka. Byli mezi nimi i cizinci, kupříkladu nějací Řekové, kteří se toho všeho chtěli zúčastnit - chtěli se klanět Bohu, jak říkali.

Tihle Řekové už se asi doslechli o Ježíšovi (není divu, už se o něm hodně povídalo). Doptali se na něj a zašli pak za jedním z jeho učedníků, který měl řecké jméno (jmenoval se Filip) a tak možná i uměl řecky, a prý: Pane, rádi bychom viděli Ježíše.

Filip se sebral a běžel za Ondřejem: “Představ si, jsou tu nějací lidé, nejsou od nás, přišli zdaleka a říkají mi pane. A chtějí vidět Ježíše.” Chvíli si o tom s Ondřejem povídali (a moc bych za to nedal, že z toho měli docela radost: konečně se Ježíšova sláva dostane i za hranice a my budeme u toho). Potom spolu šli za Ježíšem a řekli mu to.

Podobenství o pšeničném zrně

Když to Ježíšovi řekli, on jim na to odpověděl - a to už víme, že Ježíšova odpověď je v těchto vyprávěních nejdůležitější, důležitější než to, kolik tam bylo lidí nebo co si mysleli. Ježíš jim odpověděl a chvíli to vypadalo, že si taky myslí, že teď bude slavný: “Přišla hodina, aby byl Syn člověka oslaven,” řekl. Jenže pak asi zůstali jak opaření, protože začal mluvit o své smrti. “Amen, amen,” povídá (řekl to amen dvakrát, aby si všimli, že to, co poví, bude důležité), “jestliže pšeničné zrno nepadne do země a nezemře, zůstane samo. Ale když umře, je z něj velký užitek.”

Tomu by rozuměli - že když má vyrůst obilí, napřed musí semínko takříkajíc umřít. Hůř se rozumělo tomu, že Ježíš k takovému semínku, co musí umřít, přirovnává sám sebe. A vůbec nejhůř se jim přijímalo to, že zachránce světa (říkalo se taky mesiáš anebo Syn člověka) zachrání svět tím, že umře. Kdyby neumřel, nic zvláštního z toho pro nás nevzejde, asi jako když máte v ruce semínko – můžete být rádi, že ho máte, ale v ruce vám nevyroste. Ale když umře (jako semínko v zemi), budeme z toho mít obrovitý užitek.

To je tedy divné oslavení, umřít pro druhé lidi, říkali si učedníci. Ale Ježíš pokračoval a dodal ještě tohle: že kdo se k němu chce připojit, musí se zříct možnosti být sám svůj pán

(natož ještě dělat pána jiným) a musí se vzdát lákadla zařizovat sobě i druhým všechno pěkně podle svého a všem se zalíbit a o všem rozhodovat ke své libosti a spokojenosti. Naopak, všechno musí dělat podle Ježíše: "Kdo mně chce sloužit, ať mě následuje."

Zkrátka: Kdo sám sebe pokládá za střed světa, o hodně se tím připraví. A co ten, kdo následuje Ježíše? "Kdo mně slouží, ten dojde cti od Otce," řekl na to Ježíš. Kdo se rozhodne následovat Ježíše (a nedělá vždycky všechno jen podle sebe), ten je Bohu blíž a získá víc, než myslel.

Co řekl Bůh a co lidé

Potom jim Ježíš řekl, že přišel na svět právě kvůli té hodině, kdy umře jako pšeničné zrno, aby z toho všichni mohli mít užitek. Právě v tu hodinu bude oslaveno jméno nebeského Otce (co se mu přišli klanět tamti Řekové, kteří Ježíše chtěli vidět).

Byla pravda, co Ježíš řekl. Však to Bůh potvrdil. Zato všichni ti lidé, kteří tenkrát šli do chrámu slavit svátky, z toho byli trochu zkoprnělí. Jedni hledají Boží hlas v přírodě (tenkrát říkali, že zahřmělo), druzí se spíš rozhlížejí po nějakých andělech, ale že by měli Boží hlas hledat v Ježíšově smrti, to se jim moc nepozdávalo.

A tak koukali, kde zahřmí nebo odkud se objeví anděl, a taky se hrozně báli, odkud se kdy vynoří satan (neboli ten, kdo všechno kazí a kdo hlavně zkaží a uvede do neštěstí a do záhuby nás všechny). A právě o něm Ježíš pokračoval: Tu hodinu, kdy umře pšeničné zrno neboli Ježíš, právě v tu hodinu má satan odzvoněno, končí.

Tady něco nehraje, namítli mu lidé, kteří to poslouchali. Učili jsme se, že přijde mesiáš, zachrání nás a zůstane tu už navždycky. Jak to jde dohromady s tou smrtí zrníčka? Jak může mesiáš umřít a přitom tu být napořád? Jak to teda je, o kom mluvíš? Kdo je Syn člověka, který porazí satana?

Vrtalo jim to hlavou. Když někoho "vyvýšíte" na kříž (a tím ho zabijete), jak ho tím můžete zároveň vyvýšit na trůn jako krále?

Věřte ve světlo

Začali jsme tím, že přišli nějakí Řekové za Filipem, jestli by nemohli vidět Ježíše, pamatujete? Přišli se klanět Bohu a chtěli se podívat na Ježíše. Filip s Ondřejem s tou

zprávou běželi za Ježíšem.

Pak uslyšeli to podobenství o pšeničném zrně - aby všichni lidé pochopili, kdo je mesiáš a jak to Pán Bůh udělá se záchranou světa. Nešlo jim to na rozum, tak o tom všelijak přemítali a báдали. A najednou slyší, jak Ježíš dodává ještě něco:

“Ještě pořád je mezi vámi světlo, tak se nezastavujte, dejte se na cestu a pojdte za tím světlem, než vás překvapí tma.” Když si to srovnali v hlavě, pochopili z toho tohle: že Ježíš tu není ke koukání, ale k následování. Cizinci ho chtěli vidět, učedníci jim ho chtěli ukázat, to je všechno dobře, ale je to málo: Ježíš tu není ke koukání, ale k následování. Ani poslouchat hromobití, ani pozorovat rej andělů - máme se držet světla, když Ježíš svítí na cestu. Nemusíme být pupek světa, naopak: můžeme se snažit dělat všechno tak, jak to říkal Ježíš, a můžeme se spolehnout, že jeho světlo nám svítí na cestu správně. Vždyť to potvrdil i sám Bůh.

Potom od nich Ježíš odešel, ale aspoň ti, kdo mu věřili, už věděli: Pšeničné zrno (rozumějte: Ježíš) neumře nadarmo. Snad z toho měli radost.

Pane Bože, kéž bychom uměli dobře naslouchat, co nám říkáš, a míň myslet sami na sebe. Děkujeme za to, že ze smrti zrnka vzchází nový život; děkujeme za to, že Ježíšova smrt přinesla nový život i nám. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Stáli jste hodně o něco, byli jste zvědaví na někoho, usilovali jste o setkání s někým – a když se vám to podařilo, splnilo to vaše představy? Nebyli jste zklamaní, že je to trochu (nebo hodně) jinak než jste čekali?
- Už jste s někým, kdo se nepočítá za věřícího, mluvili o Ježíši? Začal se ptát sám, nebo jste o něm, při nějaké příležitosti, začali sami vyprávět?
- Co pro vás znamenají Velikonoce? (To je těžká otázka; spíš otevírá prostor pro učitele/učitelku, aby dětem zprostředkoval nebo „dověděl“, co pro něj/ni Velikonoce znamenají).
- Zkuste nechat děti postupně povědět, jak rozumí jednotlivým pojmům z Pracovního listu (co si představují pod „povýšením, sebezáchovou, ziskem, utrpením, oslavou...“

- Stalo se vám někdy, že to, co vypadalo jako pěkný průšvih, jako prohra, se nakonec ukázalo jako něco užitečného, z čeho jste měli prospěch?

Odkaz na pracovní list

[V 3 Odpověď řeckým poutníkům](#)

Odkaz na píseň

[V království Božím místa dost \(EZ694\)](#)

[Mír na zemi daruj nám \(BTS38\)](#)

[Ó dobrořeč, má duše, Bohu svému](#)

[Před tvou tváří, Pane, nemám vůbec nic](#)

[Radujme se vždy společně, vzdávajíce chválu vděčně](#)

[Tvá, Pane, láska nám sílu dává](#)

[Ostří jarních stébel zemi proráží](#)

[Zůstaň s námi, Pane \(EZ622\)](#)

[Tva, Pane Kriste, věc to jest, jež nám zde svěřena](#)

Cílová skupina

[Školní](#)

[Mladší školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu - Evangelium Lukášovo](#)

Téma

[Velikonoce](#)

Biblický odkaz (kat)

[Jan 12,20–30](#)